

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Integrace tělesně postižených žáků do běžných škol

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Štěpánková Lenka, Ph.D.

Vypracoval:
Michaela Posoldová

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Integrace tělesně postižených žáků do běžných škol“ zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 20. 04. 2009

.....
Michaela Posoldová

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Lence Štěpánkové, PhD. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat svému příteli Filipovi a celé rodině za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytli při zpracování mé bakalářské práce, a kterých si nesmírně vážím.

Michaela Posoldová

OBSAH

Úvod	2
1. Klasifikace pohybových vad	3
2. Integrace, inkluze	9
3. Předpoklady úspěšné integrace	13
3.1 Poradenství	17
3.2 PPP A SPC	17
3.3 Vytvoření vhodných podmínek (IVP, pomůcky)	19
4. Legislativa	22
5. Praktická část	25
5.1 Cíl průzkumu a stanovení hypotéz	25
5.2 Použité metody průzkumu	26
5.3 Výsledky průzkumu	38
Závěr	39
Anotace	41
Resumé	42
Seznam použité literatury	43
Seznam příloh	45

ÚVOD

V současné době je zařazování tělesně postižených žáků do běžných základních škol stále častěji diskutovaným problémem. Jedná se o nový způsob výchovy a vzdělávání postižených dětí, který ustupuje od dřívější segregace.

Toto téma jsem si vybrala z toho důvodu, že mě tato problematika velmi zajímá a to zřejmě od té doby, co naši základní školu začal navštěvovat o dva roky mladší chlapec, který prodělal dětskou obrnu a byl částečně ochrnutý na levou stranu těla. Jeho spolužáci si z něj dělali legraci a šikanovali ho.

Cílem teoretické části je přiblížit okolí s jakými druhy postižení se můžeme setkat, jaké faktory mohou ovlivnit integraci a také popsat právní systém upravující integraci tělesně postižených v ČR. Také rodičům, kteří mají tělesně postižené dítě, se zde snažíme poradit, kam se mohou obrátit pro radu jak postupovat při integraci do běžných škol a celkově do společnosti, protože integrace je důležitá pro rozvoj osobnosti postižených dětí a jejich sociálního života.

Cílem praktické části je zjistit průzkumem zda veřejnost souhlasí s integrací, jestli jsou školy a učitelé připraveny na integraci a také zda jsou žáci ochotni přijmout mezi sebe postiženého spolužáka, být mu sociální oporou, pomáhat mu a kamarádit s ním. Problém integrace není totiž spojen jen s bezbariérovými přístupy, jak si někteří mylně myslí. Je to problém vybavenosti škol, nesmí zde být tedy absence kompenzačních pomůcek, ale důležitá je také informovanost, kompetence a zkušenosti učitelů – samozřejmě také jejich snaha a ochota učit se novým věcem, které výuka tělesně postižených jedinců přináší. V neposlední řadě je to **sociální problém**, protože i když bude škola sebelépe vybavená, ale žáci a učitelé nebudou připraveni přijmout postiženého žáka mezi sebe a nebudou schopni mu pomoci, tak integrace nikdy nemůže být úspěšná.

1. KLASIFIKACE POHYBOVÝCH VAD

„Ve speciálně pedagogické odborné literatuře se považují za tělesná postižení přetrvávající nebo trvalé nápaditosti v pohybových schopnostech se stálým nebo značným vlivem na kognitivní, emocionální a sociální výkony. Příčinou je poškození podpůrného (nosného) nebo pohybového aparátu nebo jiné organické poškození.“¹

„Pohybové neboli ortopedické vady můžeme dělit podle různých kritérií. Lili Monátová (1994) rozlišuje dvě základní skupiny, k nimž patří poruchy vrozené včetně dědičných a poruchy získané. Všechny pohybové vady mohou být různého stupně. Podle postižené části těla rozeznáváme skupinu obrn centrálních a periferních, deformace, malformace a amputace.“² V následujícím textu se pokusíme stručně popsat jednotlivé druhy postižení, aby si i ti nezúčastnění udělali jistou představu o jednotlivých postiženích.

OBRNY CENTRÁLNÍ A PERIFERNÍ

Obrny se týkají centrální a periferní nervové soustavy. Centrální část zahrnuje mozek a míchu, část periferní obvodové nervstvo. Jednotlivé druhy se od sebe liší rozsahem a stupněm závažnosti a dělí se na parézy a plégie. Paréza je částečné ochrnutí a plégie úplné ochrnutí končetiny nebo končetin.

Mezi tato onemocnění patří:

Dětská mozková obrna (DMO)

Vzniká v prenatálním období (např. infekce matky), perinatálním období (porodní asfyxie, nedonošenost, přenošenost, těžké komplikované porody) a postnatálním období (všechny infekce zejména do šesti měsíců, vždy se jedná o postižení nezralého mozku).

Pro DMO je typické hybné postižení, tělesná neobratnost, zejména v jemné motorice, nerovnoměrný vývoj, zvýšená pohyblivost a neklid, nesoustředěnost, těkavost, nedokonalost vnímání a nedostatečná představivost, překotné a impulzivní reakce, střídání nálad a výkyvy v duševní výkonnosti, opožděný vývoj řeči a vady řeči.

¹ VÍTKOVÁ, M. Somatopedické aspekty. Brno: Paido, 1999, ISBN 80-85931-69-9 str. 28

² PIPEKOVÁ, J. Kapitoly ze speciální pedagogiky. Brno: Paido 2006, ISBN80-85931-65-6 str. 169

Základní klasifikace rozděluje DMO do dvou skupin – spastické (křečovitě) a nespastické.

V případě spastických forem se svalstvo končetin křečovitě stahuje a oslabuje (**diparéza** - postižené jsou dolní končetiny; **hemiparéza** – postižené jsou obě končetiny na pravé nebo levé polovině těla; **kvadruparéza** – postiženy jsou všechny čtyři končetiny) nebo zcela ochrnuje (**paraplegie, hemiplegie, kvadruplegie**). Typická je při spastických parézách takto postiženého člověka chůze – chodidla nohou se často stáčejí dovnitř a kolena se dotýkají nebo kříží.

Mezi nespastické typy DMO patří forma dyskinetická, charakteristická mimovolnými pomalými (zpravidla krouživými) pohyby a vzácnější forma ataktická, která se vyznačuje poruchami rovnováhy a celkově špatnou pohybovou koordinací. Možné jsou kombinace spastických a nespastických forem – tedy smíšené typy tohoto postižení.

Ke smíšeným formám se řadí nejen kombinace dyskinetických forem se spastickými, ale i tzv. kombinované vady, kdy hybné postižení provázejí například poruchy zraku, sluchu či těžší mentální defekty, které k vlastnímu syndromu DMO nepatří.

Rozštěp páteře

Rozštěp páteře je vrozeným onemocněním. Rozlišujeme: rozštěp páteře bez postižení míchy nebo jejích plen; rozštěp páteře a míšních plen; rozštěp páteře, plen a míchy.

Vada vzniká nesprávným uzavřením páteřního kanálu, nejčastěji v bederní části. Brzy se provádí neurochirurgická operace. Prognóza je u posledních dvou typů nepříznivá. Vada vyvolává částečnou až úplnou obrnu končetin a obrnu svěračů. Intelekt nebývá u dětí postižen. V dnešní době se provádí screening vrozených vývojových vad ultrazvukem.

Roztroušená skleróza mozkomíšní

Vyznačuje se ložiskovými změnami mozku a míchy. Jedná se o těžké postižení, jehož následkem je nejčastěji porucha pohybového aparátu, porucha zraku a řeči. V pokročilejším stadiu se objevuje demence.

Traumatické obrny

Obrny vznikající zpravidla v důsledku úrazu, který způsobuje buď otevřené nebo uzavřené poranění hlavy různého stupně. Nejlehčí je otřes mozku (komoce), klasifikovaný jako lehký, střední a těžký, dále stlačení mozku (komprese) a nejtěžší zhmoždění mozku (kontuze). Při všech úrazech hlavy je třeba si pamatovat, že potíže u dětí se nemusí objevit hned, ale až po několika hodinách, kdy je dětem nevolno, točí se jim hlava, zvrací.

Obrna míchy

Obrna míchy je dalším závažným postižením, jehož častou příčinou je úraz páteře s následným poraněním míchy. Celkový stav postiženého a zachování pohybové schopnosti závisí na tom, zda byla mícha poškozena částečně nebo úplně a také na tom, ve kterém místě byla zasažena. Čím je mícha zasažena blíže krční míše, tím je stav postiženého závažnější.

Degenerativní onemocnění mozku

Až v průběhu života člověka se projevuje degenerativní onemocnění mozku. Nervová vlákna a později i nervové dráhy postihuje proces rozpadu a zániku nervových buněk. Mezi tato onemocnění patří například mozečková heredoataxie, která vzniká postižením jedné nebo obou hemisfér a je dědičná. Prognóza je nepříznivá, důležitá je systematická rehabilitace. Jedná se o postupnou degeneraci mozečku, případně míchy. Vyznačuje se vrávoravou chůzí, nystagmem (třes očí, rychle se opakující rytmické pohyby očí), atrofií a poruchami řeči.

Degenerativní onemocnění míchy, tzv. Friedrichova heredoataxie

Postižení, které je podmíněno degenerací míšních provazců. Začíná se projevovat mezi 6. - 10. rokem a prognóza je nepříznivá. Typická je zvláštní deformita nohy, nejistá a vrávoravá chůze, která se v dalším stadiu mění ve spastickou obrnu dolních končetin.

Obrna periferních nervů

K obrně periferních nervů většinou dochází při úrazu horní či dolní končetiny, kdy dojde k přerušení nebo zhmoždění nervu na končetině s částečnou nebo úplnou obrnou.

DEFORMACE

Deformace zahrnují velkou skupinu vrozených nebo získaných vad, které se vyznačují nesprávným tvarem některé části těla.

K vrozeným deformitám patří vývojové deformity lebky, kloubů, svalů a končetin. Během celého nitroděložního vývoje dítěte může dojít k vývojové poruše. Čím dříve se objevuje, tím je vada závažnější. U většiny vrozených vad pohybového ústrojí jde o tzv. multifaktoriální typ dědičnosti, příčin vzniku vrozené vady je tedy více.

Získané deformace mohou nastat jako důsledek nesprávného držení těla. Návykově takto začínají některé druhy **skolióza** a **kyfóza**. Vadné držení těla se vyznačuje buď změnami v zakřivení páteře nebo labilním a nestálým držením těla. Příčiny vadného držení těla mohou být vnitřní - fyziologické (růstové, konstituční, dědičné vlivy, výživa, nerovnoměrný růst dítěte) a vnější, způsobené prostředím (nedostatek pohybu, předčasné posazování kojence, dlouhotrvající sedavá poloha atd.)

Znaky vadného držení těla (podle Dvořákové 1989):

- **Zvýšená hrudní kyfóza** – ohnutí hrudní části páteře, odstálé lopatky a sevřený hrudník mezi rameny, s ní bývá spojena zvětšená krční lordóza.
- **Zvětšená krční lordóza** – předsunutí a prohnutí krční páteře spolu s předsunutím a zakloněním hlavy
- **Zvětšená bederní lordóza** – zvětšené prohnutí v bederní páteři spolu s uvolněným břichem a hýžděmi a nesprávným sklonem pánve.
- **Nedostatečné zakřivení páteře** – se naopak projevuje plochými zády i hrudníkem a nesprávným sklonem pánve.
- **Skoliotické držení těla** – je způsobeno rotací páteře a projevuje se nesymetrickým obrysem těla s různou výškou ramene a lopatek.
- **Bočitost kolen vnitřní nebo zevní** – je často spojena s špatným postavením hlezenních kloubů, kdy především vyvrácení kotníků dovnitř má negativní vliv na postavení dolních končetin a pánve.
- **Plochá noha** – se projevuje poklesem až vymizením klenby nožní (podélné nebo i příčné).

Důležitá je prevence a rehabilitační cvičení s dohledem odborníků (ortoped, fyzioterapeut, rehabilitační lékař).

Nesprávný vývoj kyčelního kloubu

Vedle skolióz a kyfóz patří do skupiny deformací také nesprávný vývoj kyčelního kloubu. Postižení může být jednostranné nebo oboustranné a bývá vyvoláno vrozeným nedostatečným vývojem kyčelního kloubu, popřípadě úplným vykloubením hlavice (luxace) nebo částečným vykloubením (subluxace).

Důležitou roli v tomto případě hraje prevence a včasné zjištění vady.

Perthesova choroba

Řadí se mezi deformace s příznivou prognosou. Podle Emila Eise (1986) se pravděpodobně se jedná o poškození cév, které vyživují kloubní hlavici kosti stehenní . Onemocnění postihuje zejména děti ve věku od 5 do 7 let, Dlouhodobá léčba vyžaduje až dva roky na lůžku.

MALFORMACE A AMPUTACE

Pipeková (2006) popisuje malformaci jako: "patologické vyvinutí různých částí těla, nejčastěji jsou to končetiny". Patří do skupiny vrozených vývojových vad (VVV) a v současné době se provádí screening VVV ultrazvukem. Máme dvě skupiny malformací – **amelie** (částečné chybění končetiny) a **fokomelie** (končetina navazuje přímo na trup)

Amputace je umělé odnětí části končetiny od trupu. Příčinou může být úraz (k amputaci může dojít při úrazu nebo těsně po něm), zhoubný nádor na končetině, také cévní onemocnění - choroba Bürgerova – Winiwarterova, při které vzniká akutní zánět žil a tepen a dochází k postupující trombóze. Dalším důvodem amputace mohou být infekce, které nelze odstranit konzervativními prostředky.

Obrázek č. 1

Schéma dělení pohybových vad

SCHÉMA DĚLENÍ OBRN

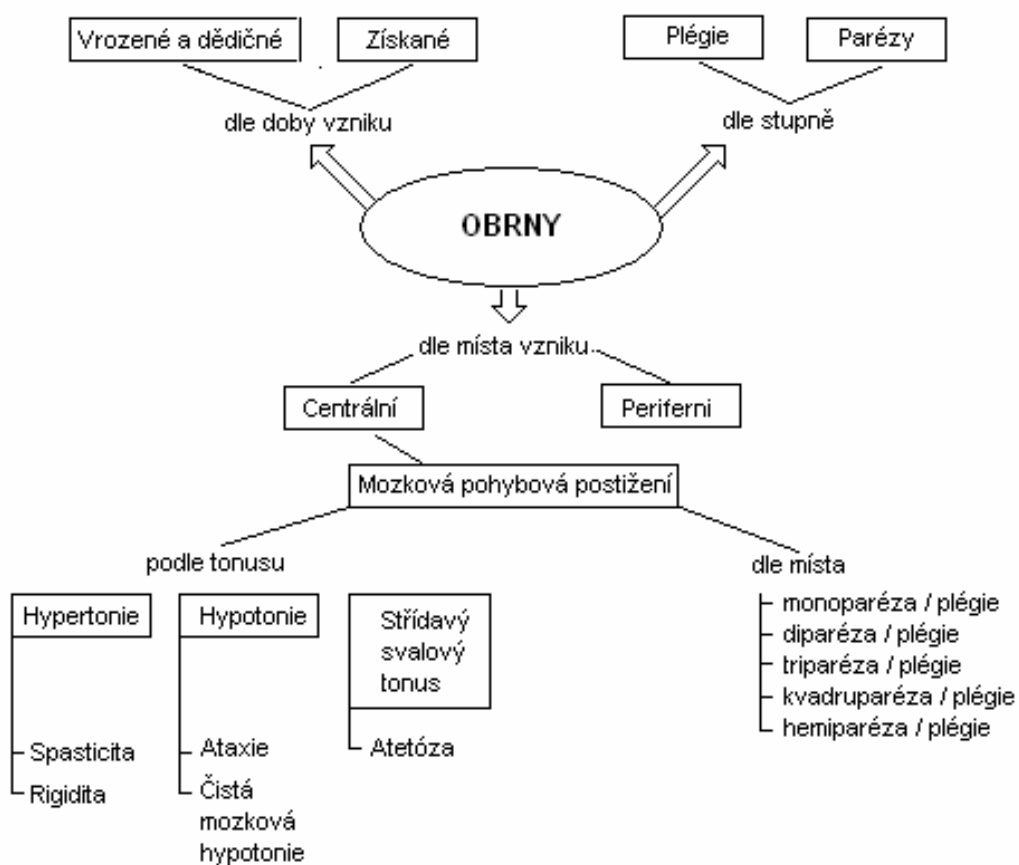

Schéma dělení pohybových vad

2. INTEGRACE, INKLUZE

Pro termín integrace můžeme nalézt mnoho definic. V pedagogice označuje v širším slova smyslu společné vzdělávání zdravých žáků se žáky s postižením.

„Přestože je pohybové zdravotní omezení velmi závažným handicapem, společenské integrace takto postižených osob je relativně snazší oproti případům lidí s jinými druhy postižení.“³ Důvodem může být poměrně vysoký počet tělesně postižených jedinců, nebo také vysoké riziko výskytu u kohokoli z nás. Vzhledem k vysokému počtu nehodovosti na našich silnicích, se může každý z nás stát tělesně postiženým, během pár vteřin, proto je pro nás možná snazší vžít se do situace tělesně postiženého člověka a přijmout jej do společnosti. S jedinci na ortopedickém vozíku, s berlami či jinak tělesně postiženými se setkáváme takřka denně. Výrazně se zvýšil i počet bezbariérových prostorů, zvláště na veřejných místech a institucích, také počet parkovacích míst pro tělesně postižené a vyhrazených míst v hromadných prostředcích. Společnost si postupně zvyká na soužití s tělesně postiženými jedinci a respektuje je.

„Žáci s tělesným postižením mají dnes teoreticky neomezenou příležitost vzdělávat se v běžných školách všech typů. Samozřejmě existují i školy, které jsou zaměřené speciálně na vzdělávání žáků s tělesným postižením, kteří mají těžko odstranitelné a překonatelné problémy s navštěvováním běžných škol, ovšem počet takovýchto škol není velký a vzhledem k tomu jak vzrůstá inkluzivní trend se jejich počet už rozhodně zvyšovat nebude.“⁴

„Společná výchova a výuka zdravých a postižených žáků klade nové úkoly také na pedagogy. Předpokladem pro úspěšnou integraci je, aby také učitelé základní školy disponovali základními speciálně pedagogickými znalostmi a byli schopni rozpoznat lehčí poruchy a vhodně s nimi pedagogicky pracovat tak, aby zabránili jejich rozvinutí v těžší postižení a také, aby byli kompetentní ve spolupráci se speciálními pedagogy ze speciálně pedagogického centra pro tělesně postižené zajistit žákům s tělesným postižením speciálně pedagogickou podporu nutnou pro jejich optimální individuální rozvoj v závislosti na druhu postižení a podle potřeb výuky“⁵

³ Vágnerová in SLOWÍK, J. Speciální pedagogika. Praha : Grada 2007. ISBN 987-80-247-1733-3 str. 105

⁴ SLOWÍK, J. Speciální pedagogika. Praha : Grada 2007. ISBN 987-80-247-1733-3 str. 103

⁵ Vítková in Pipeková, J. Kapitoly ze speciální pedagogiky. Brno:Paido 2006 ISBN 80-7315-120-0 str. 208

Velmi důležité při integraci dětí s tělesným postižením je neklást důraz na jejich omezený pohyb, ale kompenzovat jej a rozvíjet jejich uchované schopnosti. Díky tělesnému postižení jsou děti vyřazeny z celé řady aktivit (u dětí například míčové hry atd.) dojde tedy i k omezení jejich účasti na společenském dění. Tím se možnost sociální integrace snižuje.

Míra integrace je významně podmiňována mírou rovnocennosti (samostatnosti a nezávislosti) postiženého. Pokud je možné jeho postižení kompenzovat pomůckami tak, aby se obešel bez cizí pomoci, tak je pro toho něj začlenění do společnosti jednodušší a přirozenější. Integrace se týká jednak vlastní osobnosti postiženého, jednak jeho okolí. Negativně ovlivňovat emocionální a sociální vývoj dětí můžou zkušenosti ze vztahů, kdy dítě není akceptováno takové, jaké je, kdy jsou mu jeho nedostatky připomínány. Tím nemyslím jen připomínání ve špatném slova smyslu (např. posmívání od ostatních dětí), ale také například přílišná lítost a péče, kterou mu může být dáována najevo jeho neschopnost.

Stupně pedagogické integrace podle Jesenského:⁶

- 1. Plná integrace** v jakémkoli výchovně vzdělávacím prostředí (např. bez bezbariérových přístupů) bez použití speciálních pomůcek.
- 2. Podmíněná integrace** v jakémkoli výchovně vzdělávacím prostředí s použitím osobních kompenzačních a reedukačních pomůcek.
- 3. Snížená integrace** vázaná na technické a jiné úpravy výchovně vzdělávacího prostředí, používání speciálních pomůcek.
- 4. Ohraničená integrace** v technicky upraveném výchovně vzdělávacím prostředí s použitím speciálních pomůcek a s výběrovým uplatňováním speciálních metod.
- 5. Vymezená integrace** na upravené výchovně vzdělávací prostředí s použitím speciálních pomůcek, s pravidelným uplatňováním speciálních metod v průměrném rozsahu. (např. člověk upoutaný na lůžko, ke kterému dochází učitel)

⁶ JESENKÝ, J. Kontrapunktů integrace zdravotně postižených. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-030-0. str. 17

6. **Redukovaná integrace** na upravené výchovně vzdělávací prostředí s použitím speciálních pomůcek, s pravidelným uplatňováním speciálních metod v převládajícím rozsahu. (např. člověk upoután na lůžko, vzdělávání členy rodiny)
7. **Narušená integrace** na upravené výchovně vzdělávací prostředí s použitím speciálních pomůcek, s uplatněním speciálních metod v plném rozsahu při zachování integračních cílů a obsahů.
8. **Segregovaná výchova a vzdělání** v upravených podmínkách, s použitím speciálních pomůcek, s uplatněním speciálních metod v plném rozsahu při zachování integračních cílů a obsahů.
9. **Vysoce segregovaná výchova a vzdělání** ve speciálně upraveném prostředí, s použitím speciálních pomůcek, s uplatněním speciálních metod v plném rozsahu při zachování integračních cílů a obsahů. (nejedná se už o vzdělávání, ale jen o zachování fyziologických funkcí jedince, ústavní péče, nejtěžší postižení)

Na rozdíl od integrace, kdy se zkráceně pomůže jednotlivci v začlenění do třídy a přizpůsobení se třídě, znamená inkluze vytvoření diferencovaných podmínek různým dětem tak, že všechny - ač se svými schopnostmi mohou značně lišit - získají prostředí, které je optimálně rozvíjí a přitom mohou pracovat ve společné, výkonově heterogenní sociální skupině. – slovník cizích slov (internet). Zahrnuje celé školství jako systém, vyžaduje spolupráci rodičů, učitelů i dětí.

„Inkluze je nikdy nekončící proces, ve kterém se lidé s postižením mohou v plné míře zúčastňovat všech aktivit společnosti stejně jako lidé bez postižení.“⁷

„Autoři pilotní publikace „Otevírání školy všem dětem“ (o.s. Aisis za podpory nadace Open Society Fund Praha) řeší otázku jak zlepšit vzdělávací příležitosti sociálně a kulturně znevýhodněných žáků a žáků mimořádně nadaných na jednotlivých školách již teď? Především důsledně vnímat každé dítě jako jedinečnou osobnost a citlivě k němu přistupovat bez známek vyčleňování. Uvádí také deset principů inkluzivní školy.“⁸

⁷ SLOWÍK, J. Speciální pedagogika. Praha : Grada 2007. ISBN 987-80-247-1733-3 str. 32

⁸ <http://www.risa-lbc.cz/>

Deset principů inkluzivní školy

1. Prvním, a zásadním krokem, jak pomoci dětem kulturně či sociálně znevýhodněným, je začít již kvalitním předškolním vzděláváním a pomocí rodičům při výchově a vzdělávání jejich dětí.

2. Druhým bodem je aktivní výuka s individuálním přístupem a podporou zodpovědnosti za vlastní učení.

3. Snížení jazykového znevýhodnění a podpora porozumění vyučovacímu jazyku v počátcích nejlépe prostřednictvím asistentů ovládajících jak jazyk původní, tak vyučovací dětem usnadní porozumění vyučovací látce a podpoří rychlejší začlenění do kolektivu.

4. Soustředěním požadavků na děti výhradně do vyučování a zajištěním odpolední přípravy odpadá znevýhodnění dítěte vlivem nedostatečně motivovaných rodičů.

5. Spolupráce s terénními pracovníky a romskými asistenty školy pomůže seznámit se s prostředím dítěte a snadněji komunikovat s rodiči.

6. Důležitým krokem je podpora sebeúcty a sebepoznávání dítěte – nesnižovat nároky na dítě předčasně například zařazením dítěte do zvláštní (praktické) školy.

7. Klima školy – překonání předsudků, prevence rasismu, vztahy – pro průběh a kvalitu vzdělávání má klima školy zásadní význam.

8. Neméně zásadním bodem je také personální politika školy – investice do dalšího vzdělávání pedagogů a pravidelné poskytování zpětné vazby, sdílení zkušeností s jinými školami a organizacemi.

9. Inkluzivní škola zajišťuje a rozvíjí mimoškolní aktivity jako důležitou nadstavbu pro další podporu talentu a nadání kteréhokoliv žáka školy – například ve spolupráci s různými organizacemi či dobrovolnickými aktivitami

10. Desátým bodem ve výčtu je podpora profilace a volby povolání – posílit motivaci pro další vzdělávání a podpořit rozvoj talentu se školám daří prostřednictvím volitelných předmětů a kariérového poradenství. Zásadní úskalí, proč školy běžně neintegrují sociálně a kulturně znevýhodněné žáky spočívá v nedostatečné motivaci ze stran zřizovatele a v neuspokojivých podmínkách a zdrojích, se kterými se mnohé školy potýkají.

3. PŘEDPOKLADY ÚSPĚŠNÉ INTEGRACE

Aby byla integrace úspěšná je zapotřebí splnit řadu podmínek a je ovlivněna několika faktory. Výčet nejdůležitějších uvádí Michalík:

- Rodiče a rodina,
- škola,
- učitelé,
- poradenství a diagnostika,
- prostředky speciálně pedagogické podpory (podpůrný učitel, osobní asistent, doprava dítěte, rehabilitační, kompenzační a učební pomůcky, úprava vzdělávacích podmínek),
- další faktory (architektonické bariéry, sociálně psychologické mechanismy, organizace zdravotně postižených).

RODIČE a RODINA

Rodina má nezastupitelné místo při výchově dětí. Nemůžeme ji nahradit žádnou jinou sociální institucí, která by ji mohla alespoň v přijatelné míře zastoupit. Rodina znamená pro dítě jistotu, bezpečí a domov. Nejinak je tomu u rodin dětí se zdravotním postižením. Avšak být rodičem postiženého dítěte je velmi náročné, hlavně po stránce psychické.

Rodiče mají vůči dítěti jedinečné postavení. Obvykle s ním tráví nejvíce času a znají ho nejlépe. Jsou nejdůležitějšími lidmi v jeho životě. Starají se o ně, jsou pro ně zdrojem bezpečí a jistoty, pomáhají mu v dosahování pokroků, hrají si s ním, chrání ho a především ho nedávše mají rádi. Tím mu pomáhají ve vývoji. Rodiče by měli mít důvěru ve své rodičovské schopnosti a dovednosti, měli by se spoléhat na intuitivní vnímání potřeb a tužeb svého dítěte. Jakmile však zjistí, že je jejich dítě postižené, může se jejich rodičovská sebedůvěra zhroutit.⁹

Je však velmi důležité, aby se opět dostali do své role rodiče a dítě podpořili. Znají své dítě natolik dobře, že nejlépe poznají co potřebuje a spolupráci pomocí odborníků je jejich péče pro dítě to nejlepší. Obtížné bývá také najít optimální styl výchovy.

⁹ NEWMAN, S. Hry a činnosti pro vývoj dítěte s postižením. Praha: Portál 2004. ISBN-80-7178-872-4 str. 19

Tab. 1 Styly rodinné výchovy dítěte s postižením (Slowík, 2007)

Protekcjonistická výchova	Dítě je vzhledem ke svému postižení protěžováno, nedostává přiměřené kompetence, rodina dodává nadměrnou péči (dělá za něj i to co by mohlo zvládat samostatně apod.
Perfekcionistická výchova	Rodina klade na dítě nepřiměřené nároky, snaží se je nadměrně stimulovat k překonávání handicapu a vlastní stigmatizace
Realistická výchova	Dítě je motivováno k dosahování maximálních hranic svého rozvoje, zároveň jsou však respektována nepřekonatelná omezení vyplývající z jeho postižení

Dle Slowíka¹⁰ je situace rodiny s postiženým členem velmi nestandardní prakticky ve všech ohledech a pro všechny členy. Už narození dítěte se závažným postižením je natolik obtížná událost, že bývá někdy dokonce srovnávána např. s úmrtím člena rodiny. Rodina prochází krizí a musí řešit mnoho důležitých otázek, měnit řadu svých rozhodnutí, zpracovávat nemálo nových zážitků.

Prochází několika fázemi:

- **Fáze šoku a popření** - zhroucení naděje a očekávání, rodina odmítá uvěřit diagnóze (čekání na „zázrak“ nebo probuzení se ze špatného snu“)
- **Fáze akceptace a vyrovnání se s problémem** – rodina se učí přijímat skutečný stav věcí a postupně se vyrovnává s realitou (nezřídka se v této fázi partneři vzájemně obviňují - existuje zvýšené riziko rozpadu rodiny). V této fázi je důležitá pomoc a podpora blízkého okolí, ale i odborníků.
- **Fáze smíření a realismu** – uvědomění si skutečnosti vede k jejímu přijetí, k realistickému náhledu na životní situaci rodiny a především na osobnost dítěte, jeho možnosti a předpoklady dalšího vývoje. Rovnováha celé rodiny závisí na osobnostní stabilitě jejich jednotlivých členů, ale obecně platí, že pokud až do této fáze rodina situaci úspěšně zvládla, je tím její soudržnost významně posílena.

¹⁰ SLOWÍK, J. Speciální pedagogika. Praha : Grada 2007. ISBN 987-80-247-1733-3 str. 34

- Ve vztahu ke školní integraci je důležité, ve které fázi prožívání se rodiče právě nacházejí. Protože od toho se pak následně odvíjí kvalita jejich spolupráce.

Názory rodičů na integraci jsou různé. Někteří se snaží zařadit dítě do běžné školy za každou cenu, aniž by přemýšleli nad důsledky, jen kvůli tomu, že přeřazení do speciální školy by brali jako oficiální potvrzení postižení jejich dítěte. Neuvědomují si, že přeřazení dítěte do speciální školy až po nějaké době, kterou stráví v běžné škole, kde nestíhá plnit požadavky a nebo se nemůže zadaptovat je pro dětskou psychiku horší, než pokud by předem zvážili vhodnost integrace a rozhodli se pro zařazení do speciální školy. Jiní rodiče naopak dají raději dítě do speciální školy, protože věří, že tam bude mít pro vzdělání lepší podmínky i když by třeba jeho stupeň postižení nabízel možnost integrace do běžné školy.

Tato otázka, zda integrovat tělesně postižené dítě do běžných škol, je velmi složitá, proto by rozhodnutí samozřejmě nemělo být jen na rodičích, mělo by se jednat o spolupráci rodičů a odborníků, kteří mají v těchto situacích zkušenosti. Rodiče sice své dítě znají nejlépe, ale jejich názor může být v tomto případě hodně subjektivní a zaujatý, proto je rada od odborníků důležitá a společně dospějí většinou ke správnému rozhodnutí.

VZDĚLÁVÁNÍ JEDINCŮ S POSTIŽENÍM

„Vzdělávání a rozvoj lidského jedince nezačíná až jeho vstupem do školského systému, ale ve skutečnosti už v okamžiku narození. Zejména při narození dítěte s vadou nebo poruchou je mimořádně důležité začít co nejdříve s intenzivní cílenou speciální péčí, která může pomoci výrazně snížit míru budoucího postižení i v oblasti vzdělávacích možností. V ideálním případě by rodina měla dostat v okamžiku, kdy je zjištěna vada nebo porucha u dítěte, dostatek informací a nabídku na zprostředkování odborné i poradenské pomoci.“¹¹

¹¹ SLOWÍK, J. Speciální pedagogika. Praha : Grada 2007. ISBN 987-80-247-1733-3 str. 36

Tab. 2 Systém vzdělávání osob s handicapem (Slowík, 2007)

Raná péče	Střediska rané péče a další zařízení poskytující služby rané péče
Předškolní vzdělávání	Mateřská škola (běžná nebo pro tělesně postižené děti)
Terciární vzdělávání	Základní škola (běžná nebo pro tělesně postižené žáky), střední školy (běžné nebo pro tělesně postižené studenty – gymnázia, SOŠ, SOU, OU, praktické školy), jiný způsob vzdělávání (např. individuální vzdělávání)
Celoživotní vzdělávání	Programy dalšího vzdělávání, vzdělávací a rekvalifikační kurzy a školení

„Vzdělávání dětí a žáků s tělesným postižením má svá specifika, která se odvíjejí od míry a druhu postižení a také psychických zvláštností dítěte. Mohou být vzdělávání v základních školách pro postižené, v základních školách při zdravotnických zařízeních nebo mohou být integrováni do běžných základních škol či odpovídajících ročníků středních víceletých škol. Tělesně postižený žák integrovaný do běžné třídy by měl být sociálně adaptabilní, měl by mít dostatečnou míru volných vlastností, které jsou nezbytné k překonávání překážek.“¹²

Odborníci varují před integrací za každou cenu. Např. pokud je tělesné postižení ještě spojeno s nějakou formou mentální retardace, tak snaha, začlenit jej do běžné školy nemá smysl, je pro něj lepší vzdělání ve speciální škole.

ŠKOLA

Dle školského zákona (561/2004) by měl žák navštěvovat, pro splnění povinné školní docházky, školu, která je v místě jeho trvalého bydliště. Ne všechny školy však mohou splnit podmínky pro integraci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.

Aby byla integrace úspěšná je zapotřebí aby škola splňovala řadu kritérií. Vedle bezbariérových přístupů, které jsou důležité především pro vozíčkáře, je to také zajištění vhodných pomůcek – technické pomůcky (diktafon, počítače), kompenzační pomůcky (berle a hole, přenosná rampa pro překonání několika málo schodů, výtah) pomůcky pro tělesnou výchovu a relaxaci (rehabilitační pomůcky – kočárky, míče).

¹² PIPEKOVÁ, J. Kapitoly ze speciální pedagogiky. Brno: Paido 2006, ISBN80-85931-65-6 str. 24

Tyto pomůcky jsou finančně náročné, ale pro postižené jedince jsou velmi důležité. Stejně jako kvalita pedagogů - ti by měli mít vzdělání v oblasti práce s postiženými dětmi, i když většinu poznatků zřejmě získají až v praxi. Pokud budou mít však ve třídě postižené dítě, je zapotřebí, aby se s jeho postižením předem seznámili. Také ostatním dětem by měli vysvětlit, jaké postižení jejich nový spolužák má, a vysvětlit jim jak mu mohou pomoci kompenzovat jeho postižení. To, jak se ostatní žáci budou k postiženému jedinci chovat, může integraci značně ovlivnit.

Škola, která se rozhodne dítě s postižením přijmout, by měla za všech okolností spolupracovat s rodiči nebo zákonnými zástupci dítěte a dále zabezpečit podmínky vyplývající z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV, 2004): (uplatňovat zdravotní hlediska a respektovat individualitu a potřeby žáka; umožnit využívat všech podpůrných opatření při vzdělávání žáků; uplatňovat princip diferenciací a individualizace vzdělávacího procesu při organizaci činností, při stanovování obsahu, forem i metod výuky zabezpečit odbornou výuku předmětů speciálně pedagogické péče; zohlednit druh a stupeň postižení při hodnocení výsledků vzdělávání; odstraňovat architektonické bariéry; spolupracovat s rodiči nebo zákonnými zástupci žáka, školskými poradenskými zařízeními a odbornými pracovníky; podporovat nadání a talent žáků vytvářením vhodné vzdělávací nabídky, uplatňovat alternativní formy komunikace – znaková řeč, Braillovo písmo; umožnit v případě potřeby, v souladu předpisy, působení asistenta pedagoga; atd.)

3.1 PORADENSTVÍ

Problematika poradenství je zakotvena ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. V následující kapitole se pokusíme podrobně seznámit s touto problematikou.

3.2 SPC A PPP

Ve spojitosti s integrací a poskytováním poradenských služeb jsou nejdůležitějšími zařízeními Pedagogicko-psychologická poradna a Speciálně pedagogické centrum. (seznam v JM kraji naleznete v příloze). S těmito dvěma zařízeními by měli rodiče tělesně postiženého dítěte spolupracovat. Mohou zde získat spoustu potřebných informací, které jim pomohou rozhodnout se, zda integrace je pro jejich dítě vhodná či ne. V další kapitole si činnost těchto dvou zařízení přiblížíme.

SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÁ CENTRA

Speciálně pedagogická centra poskytují služby dětem a mládeži se smyslovým, tělesným a mentálním postižením, jejich rodičům a učitelům. Jsou zřizována převážně při speciálních školách.

Zajišťují diagnostickou, reedukační, kompenzační, psychoterapeutickou a speciálně pedagogickou péči především pro děti, které nejsou umístěny ve speciální škole, ale které jsou individuálně integrovány do běžných škol. Své služby poskytují buď ambulantně v centru, nebo ve škole, do které dítě dochází, nebo také přímo v rodině. Zajišťují také speciální připravenost žáků se zdravotním postižením na povinnou školní docházku.

Zřízení speciálně pedagogických center umožnilo individuálně začlenit děti a žáky se smyslovým nebo tělesným postižením do běžných škol v místě bydliště a napomohlo tomu, aby speciální vzdělávání nevzdalovalo děti od rodin.

Rodičům dětí s mentálním postižením, které nelze individuálně integrovat do základních škol, pomáhají speciálně pedagogická centra především v předškolním období, při přípravě na školu a potom při hledání vhodné profesní přípravy po jejím absolvování. Spolupráce speciálně pedagogických center s klienty je tudíž pravidelná a dlouhodobá. Doporučované personální obsazení SPC představují dva speciální pedagogové (pro předškolní a pro školní věk), psycholog a sociální pracovník.

PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÁ PORADNA

Pedagogicko-psychologické poradny poskytují služby pedagogicko-psychologického a speciálně pedagogického poradenství a pedagogicko-psychologickou pomoc při výchově a vzdělávání žáků.

Zajišťuje pedagogicko-psychologickou připravenost žáků na povinnou školní docházku a vydává o ní odborný posudek, provádí psychologická a speciálně pedagogická vyšetření pro zařazení žáků do škol, tříd, oddělení a studijních skupin s upravenými vzdělávacími programy pro žáky se zdravotním postižením a zajišťuje speciální vzdělávací potřeby žáků ve školách, které nejsou samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením, a vypracovává odborné posudky a návrhy opatření pro školy a školská zařízení na základě výsledků psychologické a speciálně pedagogické diagnostiky. Také poskytuje metodickou podporu škole.

3.3 VYTVOŘENÍ VHODNÝCH PODMÍNEK

Jak už bylo uvedeno výše, k tomu aby mohl být postižený žák integrován do běžné školy je zapotřebí vytvořit vhodné podmínky. Vedle bezbariérových přístupů jak do škol tak do jednotlivých tříd, které jsou nutností pro tělesně postižené žáky, je také potřeba vytvořit speciální podmínky při výuce.

Speciální podmínky můžeme vytvořit například stanovením individuálně vzdělávacího plánu pro integrovaného žáka, povoláním asistenta, který žákovi při výuce pomáhá, nebo také použitím vhodných vzdělávacích pomůcek.

IVP (73/2005 Sb)

Individuální vzdělávací plán se stanoví v případě potřeby především pro individuálně integrovaného žáka, žáka s hlubokým mentálním postižením, případně také pro žáka skupinově integrovaného nebo pro žáka speciální školy. Vychází ze školního vzdělávacího programu příslušné školy, závěrů speciálně pedagogického vyšetření, popřípadě psychologického vyšetření školským poradenským zařízením, případně doporučení registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře nebo dalšího odborníka, a vyjádření zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka. Je závazným dokumentem pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka a je součástí dokumentace žáka.

Individuální vzdělávací plán obsahuje:

- a) údaje o obsahu, rozsahu, průběhu a způsobu poskytování individuální speciálně pedagogické nebo psychologické péče žákovi včetně zdůvodnění,
- b) údaje o cíli vzdělávání žáka, časové a obsahové rozvržení učiva, včetně případného prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání, volbu pedagogických postupů, způsob zadávání a plnění úkolů, způsob hodnocení, úpravu konání závěrečných zkoušek, maturitních zkoušek nebo absolutoria,
- c) vyjádření potřeby dalšího pedagogického pracovníka nebo další osoby podílející se na práci se žákem a její rozsah; u žáka střední školy se sluchovým postižením a studenta vyšší odborné školy se sluchovým postižením se uvede potřebnost nezbytných tlumočnických služeb a jejich rozsah, případně další úprava organizace vzdělávání,

- d) seznam kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů nezbytných pro výuku žáka nebo pro konání příslušných zkoušek,
- e) jmenovité určení pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat při zajišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáka,
- g) předpokládanou potřebu navýšení finančních prostředků nad rámec prostředků státního rozpočtu poskytovaných podle zvláštního právního předpisu,
- h) závěry speciálně pedagogických, popřípadě psychologických vyšetření.

Individuální vzdělávací plán je vypracován zpravidla před nástupem žáka do školy, nejpozději však 1 měsíc po nástupu žáka do školy nebo po zjištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku podle potřeby a odpovídá za něj ředitel školy, který seznámí s IVP zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka, který tuto skutečnost potvrdí svým podpisem.

Školské poradenské zařízení sleduje a dvakrát ročně vyhodnocuje dodržování postupů a opatření stanovených v individuálním vzdělávacím plánu a poskytuje žákovi, škole i zákonnému zástupci žáka poradenskou podporu. V případě nedodržování stanovených opatření informuje o této skutečnosti ředitele školy.¹³

Asistent pedagoga

Dalším způsobem jak pomoci postiženým žákům při integraci je pomoc asistenta. Hlavními činnostmi asistenta pedagoga jsou pomoc žákům při přizpůsobení se školnímu prostředí, pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti, pomoc při komunikaci s žáky, při spolupráci se zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák pochází.¹⁴

O zřízení pozice asistenta pedagoga na dané škole žádá ředitel této školy krajský úřad na základě doporučení, které většinou vydává speciálně pedagogické centrum či pedagogicko-psychologická poradna. Ředitel školy rovněž žádá kraj o finanční dotace pro pozici asistenta pedagoga, které jsou poskytovány v rámci republikových norem stanovených MŠMT.

¹³ www.sagit.cz

¹⁴ www.sagit.cz

„Koncepce vzdělávacího systému v České republice se přizpůsobuje požadavkům evropské společnosti. Cílem našeho školství je vytvořit takové školní prostředí, které by poskytovalo všem dětem stejné podmínky na dosažení odpovídajícího stupně vzdělání a zajistilo právo na rozvoj jejich individuálních předpokladů. Snahou je integrovat děti se speciálními vzdělávacími potřebami do všech typů škol a školských zařízení.“¹⁵

¹⁵ Bartoňová, M. Současné trendy v edukaci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v ČR. Brno: MSD 2005. ISBN 80-86633-37-3

4. LEGISLATIVA

V České republice byly děti s postižením do roku 1991 vzdělávány pouze v speciálních školách. Tehdejší systém nezajišťoval stejné právo na vzdělání pro všechny děti. Některá těžší postižení byla ze vzdělávání úplně vylučována. Na rozdíl od dnešní snahy integrovat jedince do běžných škol se dříve uplatňovala spíše segregace. Zlomem bylo přijetí přihlášky 291/1991 o základních školách, se kterou přišla i možnost začlenění dítěte s postižením do běžné školy.

1.1. 2005 nabyl účinnost **zákon č. 561/2004 Sb.** Tento zákon upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanoví podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství.

Tento zákon upravuje Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (§ 16). Je zde uvedeno:

(1) Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním.

(2) Zdravotním postižením je pro účely tohoto zákona mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování.

(3) Zdravotním znevýhodněním je pro účely tohoto zákona zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání.

(4) Sociálním znevýhodněním je pro účely tohoto zákona

a) rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně-patologickými jevy,

b) nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova, nebo

c) postavení azylanta a účastníka řízení o udělení azylu na území České republiky podle zvláštního právního předpisu.

(5) Speciální vzdělávací potřeby dětí, žáků a studentů zjišťuje školské poradenské zařízení.

(6) Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám a možnostem, na vytvoření nezbytných podmínek, které toto vzdělávání umožní a na poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení. Pro žáky a studenty se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním se při přijímání ke vzdělávání a při jeho ukončování stanoví vhodné podmínky odpovídající jejich potřebám. Při hodnocení žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami se přihlíží k povaze postižení nebo znevýhodnění. Délku středního a vyššího odborného vzdělávání může ředitel školy ve výjimečných případech jednotlivým žákům nebo studentům se zdravotním postižením prodloužit, nejvýše však o 2 školní roky.

(7) Děti, žáci a studenti se zdravotním postižením mají právo bezplatně užívat při vzdělávání speciální učebnice a speciální didaktické a kompenzační učební pomůcky poskytované školou. Dětem, žákům a studentům, kteří nemohou vnímat řeč sluchem, se zajišťuje právo na bezplatné vzdělávání pomocí nebo prostřednictvím znakové řeči. Dětem, žákům a studentům, kteří nemohou číst běžné písmo zrakem, se zajišťuje právo na vzdělávání s použitím Braillova hmatového písma. Dětem, žákům a studentům, kteří se nemohou dorozumívat mluvenou řečí, se zajišťuje právo na bezplatné vzdělávání pomocí nebo prostřednictvím náhradních způsobů dorozumívání.

(8) Vyžaduje-li to povaha zdravotního postižení, zřizují se pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením školy, popřípadě se souhlasem krajského úřadu v rámci školy jednotlivé třídy, oddělení nebo studijní skupiny s upravenými vzdělávacími programy. Žáci s těžkým mentálním postižením, žáci s více vadami a žáci s autismem mají právo se vzdělávat v základní škole speciální, nejsou-li vzdělávání jinak.

(9) Ředitel mateřské školy, základní školy, základní školy speciální, střední školy a vyšší odborné školy může se souhlasem krajského úřadu ve třídě nebo studijní skupině, ve které se vzdělává dítě, žák nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami, zřídit funkci asistenta pedagoga. V případě dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je nezbytné vyjádření školského poradenského zařízení.

Danou problematiku rozvádí a specifikuje vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (MŠMT ČR) č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, podle které vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných se uskutečňuje s pomocí podpůrných opatření, která jsou odlišná nebo jsou poskytována nad rámec individuálních pedagogických a organizačních opatření spojených se vzděláváním žáků stejného věku ve školách, které nejsou samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením, která vyšla v platnost 9.2.2005 a platí do 1.9.2009 kdy bude nahrazena vyhláškou 062/2007 Sb.

Podpůrnými opatřeními při speciálním vzdělávání se pro účely této vyhlášky rozumí využití speciálních metod, postupů, forem a prostředků vzdělávání, kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů, poskytování pedagogicko-psychologických služeb, zajištění služeb asistenta pedagoga, snížení počtu žáků ve třídě atd.

Formy speciálního vzdělávání žáků se zdravotním postižením: §3

1. Individuální integrace:

- a) vzdělávání žáků v běžné škole
- b) v případech hodných zvláštního zřetele vzdělávání žáků ve speciální škole určené pro žáky s jiným druhem zdravotního postižení.

2. Skupinová integrace: vzdělávání žáků ve třídě, oddělení nebo studijní skupině zřízené pro žáky se zdravotním postižením v běžné škole nebo ve speciální škole určené pro žáky s jiným druhem zdravotního postižení.

3. vzdělávání ve škole samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením

4. kombinací uvedených forem.

Žák se zdravotním postižením se přednostně vzdělává formou individuální integrace v běžné škole, pokud to odpovídá jeho potřebám a možnostem a podmínkám a možnostem školy.

5. PRAKTICKÁ ČÁST

5.1 CÍL PRŮZKUMU A STANOVENÍ HYPOTÉZ

Cílem průzkumu je v první řadě zjistit, zda lidé vůbec vědí co je to integrace. Také se pokusíme zjistit jejich názor na integraci tělesně postižených do běžných škol. Zajímají nás názory dětí – zda by jim vadilo mít ve třídě postiženého žáka a zda by jim byly schopni přijmout mezi sebe a jestli by mohl být jejich kamarád?

Pomocí dotazníků budeme zkoumat, co si o integraci myslí učitelé. Z dotazníků pro učitele jsme se snažili najít hlavně odpovědi na otázky ohledně připravenosti škol a učitelů na integraci postižených dětí.

V neposlední řadě nás při tomto zkoumání zajímal také názor veřejnosti na integraci. Dovedou si představit že by jejich zdravé dítě chodilo do třídy s postiženým žákem? Nestrachují se, že se učitelé budou více věnovat postiženému žákovi a na jejich dítě jim nezbude čas?

Na všechny tyto otázky se pokusíme získat odpovědi pomocí dotazníků.

Na začátku byly stanoveny tyto hypotézy:

1. HYPOTÉZA:

Předpokládáme, že v ČR je nízká informovanost o tom co je to integrace

2. HYPOTÉZA:

Předpokládáme, že většině dětí by nevadilo mít za spolužáka nebo kamaráda postižené dítě.

3. HYPOTÉZA:

Předpokládáme, že většina lidí souhlasí s integrací tělesně postižených dětí do běžných škol, pokud jim to míra postižení dovolí.

4. HYPOTÉZA:

Předpokládáme, že většina učitelů s integrací souhlasí a zavedení nových postupů při práci jim nevádí.

5.2 POUŽITÉ METODY PRŮZKUMU

Pro získání informací jsme použili metodu dotazníku. Odpovědi zde byly předtištěny a zkoumané osoby si z navržených odpovědí mohly vybrat jednu odpověď. V dotazníku byly otázky na věk a pohlaví, potom otázky zjišťující informovanost o integraci a dále otázky zjišťující vlastní názory a postoje k integraci.

Autorka použila tři druhy dotazníků. Pro žáky, pro učitele a pro dospělé osoby – tedy potenciální rodiče.

Dotazníky byly rozeslány učitelům a žákům do deseti základních škol na Jižní Moravě. Z šesti ZŠ se dotazníky vrátily vyplněné, ze čtyř škol se vyplněné dotazníky nevrátili.

Na následujících stránkách jsou dotazníky vyhodnoceny. K vybraným otázkám byly vytvořeny i grafy.

Vyhodnocení dotazníku pro žáky ZŠ:

1. Kolik je Vám let?

- a) 7-10 b) 11-13 c) 14-16

Otázka č. 1	Odpověď	Procent
a)	2	3,4
b)	27	46,6
c)	29	50

2. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) chlapec b) dívka

Otázka č. 2	Odpověď	Procent
a)	28	48,3
b)	30	51,7

3. Název školy, kterou navštěvujete?

Vzhledem k tomu, že spousta žáků na tuto otázku neodpověděla se autorka rozhodla tuto otázku nevyhodnotit.

4. Víte co je to integrace postižených dětí ve školství?

- a) vzdělávání doma
b) vzdělávání postižených žáků se zdravými žáky
c) výměnné pobyty žáků s žáky v zahraničí
d) uvolnění postižených dětí z výuky na ozdravné pobyty
e) nevím

Otázka č. 4	Odpověď	Procent
a)	1	1,7
b)	50	86,3
c)	0	0
d)	1	1,7
e)	6	10,3

5. Máte ve své třídě nějakého tělesně postiženého spolužáka?

a) ano b) ne c) měli jsme, ale už nemáme

Otázka č. 5	Odpovědí	Procent
a)	15	25,9
b)	43	74,1
c)	0	0

6. Znáte někoho tělesně postiženého ve svém okolí?

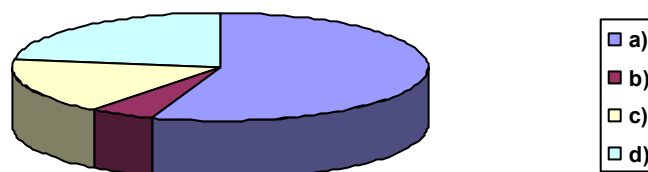
a) ano b) ne

Otázka č. 6	Odpovědí	Procent
a)	40	69
b)	18	31

7. Dokázal/a byste kamarádit s tělesně postiženým chlapcem/dívkou?

a) ano b) ne c) možná d)nevím - nedokáži si to představit

Otázka č. 7	Odpovědí	Procent
a)	32	55,2
b)	3	5,2
c)	10	17,2
d)	13	22,4

8. Myslíte si, že je dobré aby byly tělesně postižené děti ve třídách společně se zdravými dětmi?

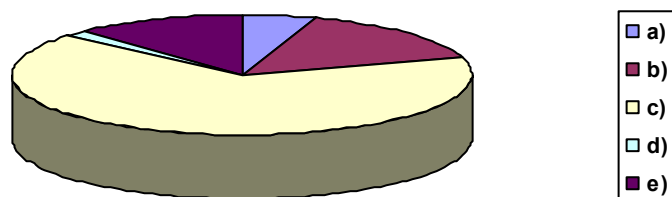
a) ano b) spíš ne c) rozhodně ne d) nevím

Otázka č. 8	Odpovědí	Procent
a)	27	46,6
b)	16	27,6
c)	1	1,7
d)	14	24,1

9. Vadilo by Vám kdyby ve Vaší třídě byl tělesně postižený chlapec/dívka?
(třeba na vozíčku)

a) ano b) je mi to jedno c) ne d) nevím e) možná trochu

Otázka č. 9	Odpověď	Procent
a)	3	5,2
b)	9	15,5
c)	38	65,5
d)	1	1,7
e)	7	12,1

10. Myslíte, že by se ostatní děti ve Vaší třídě tělesně postiženému žákovi posmívaly?

a) myslím, že ano b) myslím, že ne c) někteří asi ano

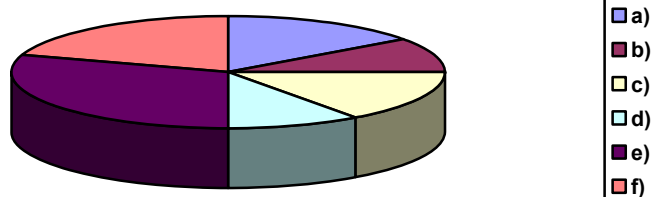
Otázka č. 10	Odpověď	Procent
a)	4	6,9
b)	21	36,2
c)	33	56,9

Vyhodnocení dotazníku pro učitele ZŠ:

1. Kolik je Vám let?

a) 15-20 b) 21- 25 c) 26-30 d) 31-40 e) 40-50 f) 50-60

Otázka č. 1	Odpovědí	Procent
a)	3	15
b)	2	10
c)	3	15
d)	2	10
e)	6	30
f)	4	20

2. Jaké je Vaše pohlaví?

a) muž b) žena

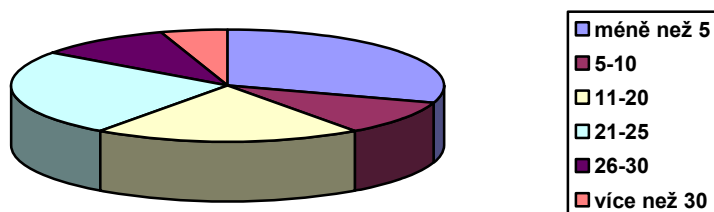
Otázka č. 2	Odpovědí	Procent
a)	4	20
b)	16	80

3. Název školy, ve které učíte

Vzhledem k tomu, že spousta učitelů na tuto otázku neodpověděla se autorka rozhodla tuto otázku nevyhodnotit.

4. Uveďte prosím počet let praxe.

Otázka č. 4	Odpovědí	Procent
a)	6	30
b)	2	10
c)	4	20
d)	5	25
e)	2	10
f)	1	5

5. Víte co je to integrace postižených dětí ve školství?

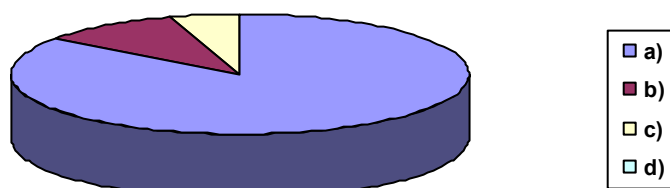
- a) vzdělávání dětí doma
- b) výměnný pobyt s žáky ze zahraničí
- c) vzdělávání postižených dětí se zdravými
- d) uvolňování postižených dětí na ozdravné pobyty

Otázka č. 5	Odpovědi	Procent
a)	0	0
b)	0	0
c)	20	100

6. Myslíte si, že je správné, aby se tělesně postižené děti vzdělávaly dohromady se zdravými dětmi?

- a) ano
- b) nevím
- c) ne
- d) myslím, že je to jedno

Otázka č. 6	Odpovědi	Procent
a)	17	85
b)	2	10
c)	1	5
d)	0	0

7. Máte nebo měl/a jste ve Vaší škole (třídě) nějaké tělesně postižené dítě?

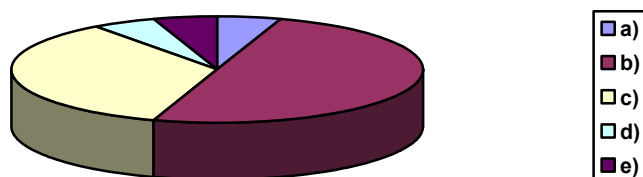
- a) ano
- b) ne

Otázka č. 7	Odpovědi	Procent
a)	3	15
b)	17	85

8. Myslíte, že je ve Vaší škole zajištěna dostatečná informovanost o výchově tělesně postižených dětí a o individuálních potřebách, které mají?

a) ano b) spíše ano c) spíše ne d) rozhodně ne e) nevím

Otázka č. 8	Odpovědi	Procent
a)	1	5
b)	10	50
c)	7	35
d)	1	5
e)	1	5

9. Myslíte si, že je Vaše škola přizpůsobena na integraci? (bezbariérové přístupy, speciální pomůcky, případně pedagogický asistent atd.)

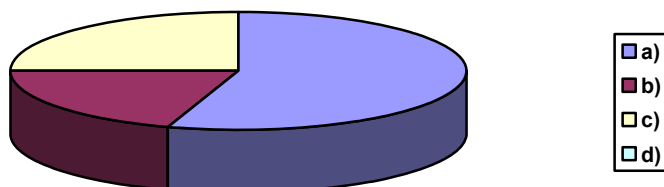
a) ano b) spíše ano c) spíše ne d) rozhodně ne e) nevím

Otázka č. 9	Odpovědi	Procent
a)	0	0
b)	0	0
c)	5	25
d)	14	70
e)	1	5

10. Vadilo by Vám učit tělesně postižené dítě?

a) ne b) nevím c) myslím, že by to byla dobrá zkušenost pro oba d) ano

Otázka č. 10	Odpovědi	Procent
a)	11	55
b)	4	20
c)	5	25
d)	0	0

11. V čem vidíte problém nepřipravenosti na integraci (nebo nedostatečné integrace)

- a) nedostatečné množství asistentů spojené s jejich financováním na škole
- b) neochota přizpůsobit výuku i podmínky ve škole pro postižené žáky
- c) nevidíte problém v ničem
- d) přílišné nároky na přípravu učitele

Otázka č. 11	Odpovědí	Procent
a)	19	86,4
b)	2	59,1
c)	0	0
d)	1	4,5

12. Byl(a) byste ochoten/ ochotna učit se nové věci, které jsou spojené s integrací tělesně postižených?

- a) ano
- b) ne
- c) již jsem s touto problematikou seznámen/a

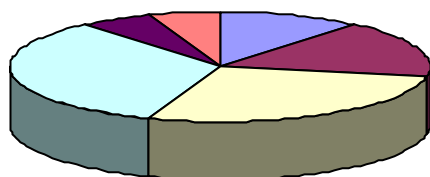
Otázka č. 12	Odpovědí	Procent
a)	18	94,7
b)	0	0
c)	1	5,3

Vyhodnocení dotazníku pro veřejnost:

1. Kolik je Vám let?

a) 15-20 b) 21- 25 c) 26-30 d) 31-40 e) 40-50 f) 50-60

Otázka č. 1	Odpovědí	Procent
a)	2	11,1
b)	3	16,7
c)	5	27,7
d)	6	33,3
e)	1	5,6
f)	1	5,6

2. Jaké je Vaše pohlaví?

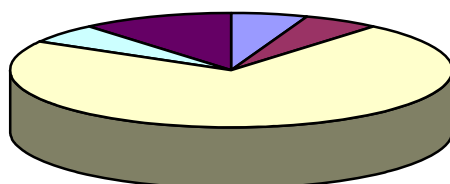
a) muž b) žena

Otázka č. 2	Odpovědí	Procent
a)	6	33,3
b)	12	66,7

3. Jaké je vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

a) základní
 b) středoškolské s vyučením
 c) středoškolské s maturitou
 d) vyšší odborné
 e) vysokoškolské

Otázka č. 3	Odpovědí	Procent
a)	1	5,6
b)	1	5,6
	13	72,1
	1	5,6
	2	11,1

4. Víte co je to integrace postižených dětí ve školství?

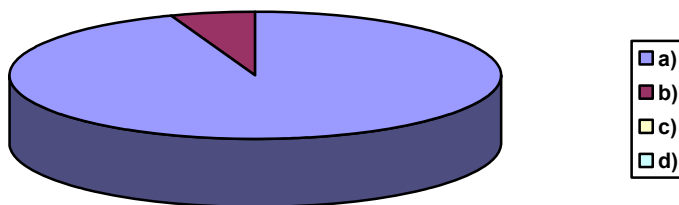
- a) vzdělávání dětí doma
- b) výměnný pobyt s žáky ze zahraničí
- c) vzdělávání postižených dětí se zdravými
- d) uvolňování postižených z výuky na ozdravné pobyty

Otázka č. 4	Odpověď	Procent
a)	0	0
b)	0	0
c)	18	100
d)	0	0

5. Myslíte si, že je správné, aby se tělesně postižené děti vzdělávaly společně se zdravými dětmi?

- a) ano
- b) nevím
- c) ne
- d) myslím, že je to jedno

Otázka č. 5	Odpověď	Procent
a)	17	94,4
b)	1	5,6
c)	0	0
d)	0	0

6. Je ve Vašem okolí nějaké tělesně postižené dítě?

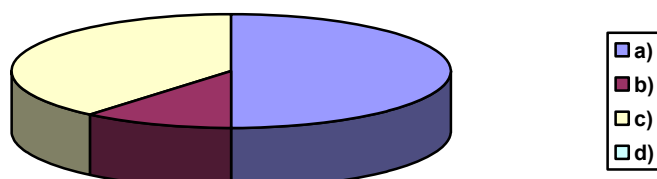
- a) ano
- b) ne
- c) nevím o tom
- d) nestarám se o to

Otázka č. 6	Odpověď	Procent
a)	7	38,9
b)	9	50
c)	2	11,1
d)	0	0

7. Vadilo by Vám, kdyby Vaše dítě chodilo do třídy s tělesně postiženým chlapcem/dívkou?

- a) ne b) je mi to jedno c) ne, spíše naopak d) ano

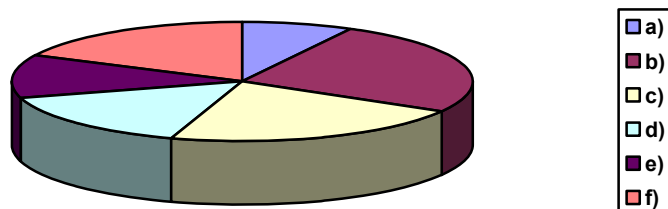
Otázka č. 7	Odpověď	Procent
a)	9	50
b)	2	11,1
c)	7	38,9
d)	0	0

8. V čem myslíte, že mohou vzniknout problémy při společné výuce zdravých a tělesně postižených dětí? (můžete vybrat více možností)

- a) zpomalení výuky díky postiženému dítěti
 b) nezkušenost učitele s výukou postiženého žáka
 c) bezbariérové přístupy
 d) chybějící kompenzační pomůcky ve školách
 e) sociální problémy spojené s tělesně postiženého žáka ostatními žáky
 f) posměch a šikana

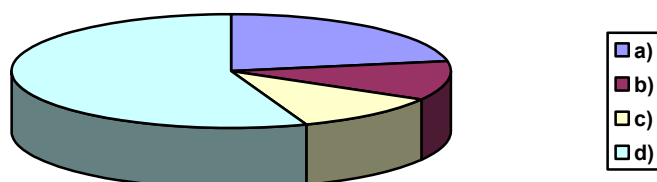
Otázka č. 8	Odpověď	Procent
a)	4	7,8
b)	13	25,5
c)	11	21,6
d)	8	15,7
e)	6	11,8
f)	9	17,6

9. Pokud byste Vy sám /sama měl/a postižené dítě, byla byste raději, kdyby chodil se zdravými dětmi do běžné školy?

a) ano b) ne – raději do speciální c) nevím d) určitě bych zkusil/a běžnou školu

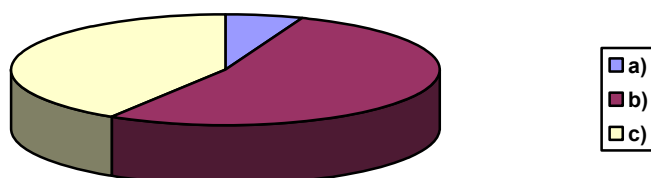
Otázka č. 9	Odpověď	Procent
a)	4	22,2
b)	2	11,1
	2	11,1
	10	55,6

10. Myslíte si, že když bude ve třídě postižené dítě, je možné že se bude učitel více věnovat jemu a na ostatní žáky nebude čas?

a) ano b) myslím, že rozhodně ne c) strachuji se, že by se to mohlo stát

Otázka č. 10	Odpověď	Procent
a)	1	5,9
b)	9	52,9
c)	7	41,2

5.3. VÝSLEDKY VÝZKUMU

Dle výsledků dotazníkového průzkumu můžeme říci, že hypotéza č. 1 se nepotvrdila. Hypotéza č. 1 zní, že je v ČR malá informovanost o tom co je to integrace, avšak dle výsledků můžeme říct, že většina lidí z veřejnosti, učitelů i žáků věděla co je to integrace a odpověděla správně.

Ostatní hypotézy se ovšem potvrdily. Hypotéza č.2 byl předpoklad, že by většině dětí nevadilo mít za spolužáka nebo kamaráda postižené dítě. Většině dětí by vůbec nevadilo, kdyby měly v třídě postiženého spolužáka, naopak si myslí, že by si spolu mohli rozumět a kamarádit. Jediné, čeho se obávají je, že by se takto postiženému dítěti mohli někteří ze spolužáků posmívat.

Hypotéza č.3 se týkala veřejnosti a jejich názoru na integraci. Předpokládali jsme, že většina lidí souhlasí s integrací tělesně postižených dětí do běžných škol, pokud jim to míra postižení dovolí. Většina dotazovaných odpověděla že jim integrace nevádí, a pokud by měli postižené dítě určitě by se pokusili jej umístit do běžné základní školy. Také si myslí, že integrace má určitý přínos i pro ostatní zdravé spolužáky.

Předpoklad č. 4 nám potvrdili učitelé. V dotaznících uvedli, že většina s integrací souhlasí a zavedení nových postupů při práci jim nevádí, jsou ochotni se učit novým věcem, domnívají se však že jejich škola rozhodně není přizpůsobena na integraci tělesně postiženého žáka a hlavní problém v nepřipravenosti vidí v nedostatečném množství asistentů spojené s jejich financováním na škole.

ZÁVĚR

Jak je již uvedeno výše, problém, zda je vhodné zařadit tělesně postižené dítě do běžné školy nebo jej dát raději do školy speciální, je velmi diskutovaný, ale také velmi složitý. Nelze jednoznačně říci ano nebo ne, situaci každého žáka je nutné řešit individuálně a je třeba brát v úvahu všechny možnosti a je důležité, aby toto rozhodnutí provedli společně s rodiči i odborníci.

Začlenění postižených dětí mezi zdravé učí (dle názoru autorky) obě skupiny toleranci a vzájemnému respektu. Pokud je dítě integrováno hned v první třídě, nebo třeba již v mateřské škole, děti si na něj od začátku zvyknou tak, že jim nebude připadat nějak odlišné. Autorka práce se domnívá, že je lepší integrovat spíše mladší děti, než např. děti v pubertálním věku. (viz. CHVÁTALOVÁ, H., 2001)

Zaleží na spoustě faktorů. Ovšem zvolíme-li si integraci, pak to musí být rozhodnutí, které stojí na přesně vymezených podmínkách, potřebách a spolupráce z obou stran. Tím pro něj vytvoříme ty nejhodnější podmínky. Pokud se bude dítě vzdělávat společně se zdravými dětmi, bude pro něj vhodnější i společenská integrace a jednodušeji se poté začlení například i v pracovním procesu.

„Rozhodnutí pro nebo proti docházce dítěte s tělesným postižením do běžné školy je ovlivněno ve velké míře také postojem osob, které rozhodují o přijetí tohoto žáka do školy. Předsudky proti tělesně postiženým, stejně jako vědomý nebo podvědomý strach, podporují a zesilují tendence k odmítnutí přijetí dítěte a jeho rodičů. Pozitivní postoje a postoje bez strachu podporují možnosti společného vyučování.“¹⁶

Ve velké míře ovšem záleží i na nás všech, na celé společnosti, zda přijmeme tyto postižené jedince mezi nás, zda jim pomůžeme se začleněním do společnosti a zda se jim přizpůsobíme.

¹⁶ PIPEKOVÁ, J. Kapitoly ze speciální pedagogiky. Brno: Paido 2006, ISBN80-85931-65-6 str. 209

V této práci jsme řešili problematiku začlenění dětí do běžných škol a do společnosti, ale musíme si uvědomit, že je to důležité nejen pro děti, ale i pro dospělé. Aby mohl žít člověk plnohodnotný život, potřebuje vědět, že někam patří, mít přátele, práci a také musí mít možnost se sám o sebe postarat, pokud je to možné.

„Stačí se jen rozhlédnout kolem a zjistíte, že je výjimkou přístup do prodejny nebo zařízení, kde není alespoň jeden schůdek, kde nejsou dostatečně široké dveře, nebo je u vchodu umístěn diskriminující zvonek na personál, který má za úkol zabezpečit služby pro tělesně postižené osoby na ulici. Paradoxně mají správně vyřešené přístupy jen velké supermarkety, ale ne kvůli pohybově postiženým osobám, nýbrž kvůli vozíkům, které se zde používají. Uvnitř obchodů iluze mizí při pohledu na zboží vyrovnané do regálů, které jsou vysoké i pro běžnou populaci, nedostatečně široké uličky a přístup k pokladně.“¹⁷

Z chování okolí, lze dle autorky říci, že v dnešní době už společnost „nezavírá oči“ nad osudy těchto jedinců. U nově postavených budov a na veřejných místech jsou již bezbariérové přístupy a je vidět, že si uvědomujeme, že tito jedinci patří mezi nás, protože to, že například budeme do konce života odkázáni na ortopedický vozík může potkat během pár minut kohokoli z nás.

„Teprve když zdravý onemocní, uvědomí si, co měl.“

Carlyle Thomas

¹⁷ www.klinikazdravi.cz

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou integrace tělesně postižených dětí do běžných škol. Je zde popsáno několik druhů postižení, vysvětlen pojem integrace a inkluze a co obnáší. Část práce je věnována poradenství a předpokladům úspěšné integrace. Najdeme zde i část věnovanou legislativě a právní úpravě integrace v ČR.

Součástí bakalářské práce je také praktická část, kde najdeme průzkum, kterým jsme zjišťovali, co si veřejnost, ale také učitelé a děti myslí o integraci.

Klíčová slova

Integrace, inkluze, poradenství, spolupráce rodičů, škol a poradny, individuální vzdělávací plán

Annotation

This bachelor thesis deals with the questions of integration of physically handicapped children to current primary schools. There are some types of handicaps described in the text, the conception of integration and inclusion is explained and the main aspects of integration and inclusion are mentioned. One part of this thesis is aimed at the consulting and preconditions of a successful integration and one part is related to the legislation and legal regulations in Czech Republic.

In the practical part of the thesis the view of opinions of teachers, children and public about the integration can be found.

Keywords

Integration, inclusion, consulting, co-operation parents, schools and advisory centre, individual educational program

Resumé

V této bakalářské práci jsme řešili problematiku integrace tělesně postižených dětí do běžných základních škol. Popsali jsme zde stručně charakteristika některých druhů postižení a vysvětlili pojem inkluze a integrace.

Hluběji jsme se zabývali otázkou jak vytvořit vhodné podmínky pro integraci a také jaké faktory mohou integraci ovlivnit – rodina, škola, učitelé. Snažili jsme se také popsat jaké podmínky musí splňovat škola pro integraci a také jak integraci upravuje legislativa v ČR.

Důležitou součástí je také poradenství, proto jsme další kapitoly věnovali pedagogicko-psychologickým poradnám a speciálně pedagogickým centrům, která nám pomohou a poradí ohledně integrace postiženého dítěte. V přílohou číslo 4 této bakalářské práce je seznam pedagogicko-psychologický poraden a speciálně pedagogických center v jihomoravském kraji.

V praktické části jsme zkoumali názory veřejnosti, žáků a učitelů na integraci. Jelikož nás zajímala integrace hlavně jako sociální problém, snažili jsme se pomocí dotazníků zjistit od dětí, zda by dokázali mezi sebe přijmout tělesně postiženého žáka, pomáhat mu a kamarádit s ním. Také od veřejnosti jsme se snažili zjistit, jaký je jejich názor na integraci postiženého žáka do třídy, kterou navštěvuje jejich zdravé dítě. U učitelů nás zajímalo zda by byli ochotni učit se novým věcem a zda je jejich škola připravena na integraci.

Na závěr jsme provedli vyhodnocení dotazníků a potvrzení a vyloučení stanovených hypotéz.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
2. Vyhláška č. 62/2007 Sb (o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných)
3. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha. Praha: MŠMT ČR, 2001.
4. BARTOŇOVÁ, M. Současné trendy v edukaci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v České republice. *Brno*: MSD, 2005, ISBN 80-86633-37-3
5. CHVÁTALOVÁ, H. Jak se žije dětem s postižením. Portál, Praha 2001, ISBN 80-7178-588-1
6. JESENSKÝ, Ján: Kontrapunktů integrace zdravotně postižených. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-030-0.
7. KLENKOVÁ, J. Kapitoly z logopedie 1. Brno Paido 2001, ISBN 80-85931-88-5
8. MICHALÍK, J: Škola pro všechny aneb integrace je když... Integra: Vsetín, 2002. ISBN:80-238-9885-X
9. NEWMAN, S. Hry a činnosti pro vývoj dítěte s postižením, Portál, Praha 2004 ISBN 80-7178-872-4
10. PIPEKOVÁ, J. (ed.) Kapitoly ze speciální pedagogiky. 2., rozšířené a přepracované vydání. Brno : Paido, 2006. ISBN 80-7315-120-0
11. SLOWÍK, J. Speciální pedagogika. Praha : Grada 2007. ISBN 987-80-247-1733-3
12. VÁGNEROVÁ, M. Základy psychologie. Praha : Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2004. ISBN 8024608413
13. VÍTKOVÁ, M. Somatopedické aspekty. Brno: Paido, 1999, ISBN 80-85931-69-9

INTERNETOVÉ ODKAZY:

http://www.risa-lbc.cz/risa_liberec/view/novinky.do?id=1151&chR=1

<http://www.sagit.cz/pages/uztxt.asp?cd=3&typ=r&refresh=yes&det=&levelid=515324&datumakt=17.02.2005&full=y>

<http://www.klinikazdravi.cz/>

(<http://www.klinikazdravi.cz/magazin/legislativa/pomucky-usnadnuji-zivot/>)

(<http://www.klinikazdravi.cz/magazin/legislativa/zivot-s-postizenim/>)

Přílohy

Příloha č. 1 Dotazník žáky základních škol

Příloha č. 2 Dotazník pro učitele základních škol

Příloha č. 3 Dotazník pro veřejnost

Příloha č. 4 Seznam SPC a PPD v Jihomoravském kraji

Dotazník pro žáky ZŠ:

1. Kolik je Vám let?

- a) 7-10 b) 11-13 c) 14-16

2. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) chlapec b) dívka

3. Název školy, kterou navštěvujete?

.....

4. Víte co je to integrace postižených dětí ve školství?

- a) vzdělávání doma
b) vzdělávání postižených žáků se zdravými žáky
c) výměnné pobyty žáků s žáky v zahraničí
d) uvolnění postižených dětí z výuky na ozdravné pobyty
e) nevím

5. Máte ve své třídě nějakého tělesně postiženého spolužáka?

- a) ano b) ne c) měli jsme, ale už nemáme

6. Znáte někoho tělesně postiženého ve svém okolí?

- a) ano b) ne

7. Dokázal/a byste kamarádit s tělesně postiženým chlapcem/dívkou?

- a) ano b) ne c) možná d)nevím - nedokáži si to představit

8. Myslíte si, že je dobré aby byly tělesně postižené děti ve třídách společně se zdravými dětmi?

- a) ano b) spíš ne c) rozhodně ne d) nevím

9. Vadilo by Vám kdyby ve Vaší třídě byl tělesně postižený chlapec/dívka? (třeba na vozíčku)

- a) ano b) je mi to jedno c) ne d) nevím e) možná trochu

10. Myslíte, že by se ostatní děti ve Vaší třídě tělesně postiženému žáku posmívaly?

- a) myslím, že ano b) myslím, že ne c) někteří asi ano

*Dotazník je anonymní. Slouží k vypracování praktické části bakalářské práce.
Všem zúčastněným moc děkuji za spolupráci!*

Dotazník pro učitele

1. Kolik je Vám let?

- a) 15-20 b) 21- 25 c) 26-30 d) 31-40 e) 40-50 f) 50-60

2. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) muž b) žena

3. Název školy, ve které učíte

.....

4. Uved'te prosím počet let praxe.

.....

5. Víte co je to integrace postižených dětí ve školství?

- a) vzdělávání dětí doma
b) výměnný pobyt s žáky ze zahraničí
c) vzdělávání postižených dětí se zdravými
d) uvolňování postižených dětí na ozdravné pobyty

6. Myslíte si, že je správné, aby se tělesně postižené děti vzdělávaly dohromady se zdravými dětmi?

- a) ano b) nevím c) ne d) myslím, že je to jedno

7. Máte nebo měl/a jste ve Vaší škole (třídě) nějaké tělesně postižené dítě?

- a) ano b) ne

8. Myslíte, že je ve Vaší škole zajištěna dostatečná informovanost o výchově tělesně postižených dětí a o individuálních potřebách, které mají?

- a) ano b) spíše ano c) spíše ne d) rozhodně ne e) nevím

9. Myslíte si, že je Vaše škola přizpůsobena na integraci? (bezbarierové přístupy, speciální pomůcky, případně pedagogický asistent atd.)

- a) ano b) spíše ano c) spíše ne d) rozhodně ne e) nevím

10. Vadilo by Vám učit tělesně postižené dítě?

- a) ne b) nevím c) myslím, že by to byla dobrá zkušenost pro oba d) ano

11. V čem vidíte problém nepřipravenosti na integraci (nebo nedostatečné integrace)

- a) nedostatečné množství asistentů spojené s jejich financováním na škole
b) neochota přizpůsobit výuku i podmínky ve škole pro postižené žáky
c) nevidíte problém v ničem
d) přílišné nároky na přípravu učitele

12. Byl(a) byste ochoten/ ochotna učit se nové věci, které jsou spojené s integrací tělesně postižených?

- a) ano b) ne c) již jsem s touto problematikou seznámen/a

*Dotazník je anonymní, slouží pouze k vypracování bakalářské práce.
Všem zúčastněným velmi děkuji za spolupráci.*

Dotazník – pro veřejnost

1. Kolik je Vám let?

- a) 15-20 b) 21- 25 c) 26-30 d) 31-40 e) 40-50 f) 50-60

2. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) muž b) žena

3. Jaké je vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

- a) základní
b) středoškolské s vyučením
c) středoškolské s maturitou
d) vyšší odborné
e) vysokoškolské

4. Víte co je to integrace postižených dětí ve školství?

- a) vzdělávání dětí doma
b) výměnný pobyt s žáky ze zahraničí
c) vzdělávání postižených dětí se zdravými
d) uvolňování postižených z výuky na ozdravné pobyty

5. Myslíte si, že je správné, aby se tělesně postižené děti vzdělávaly společně se zdravými dětmi?

- a) ano b) nevím c) ne d) myslím, že je to jedno

6. Je ve Vašem okolí nějaké tělesně postižené dítě?

- a) ano b) ne c) nevím o tom d) nestarám se o to

7. Vadilo by Vám, kdyby Vaše dítě chodilo do třídy s tělesně postiženým chlapcem/dívkou?

- a) ne b) je mi to jedno c) ne, spíše naopak d) ano

8. V čem myslíte, že mohou vzniknout problémy při společné výuce zdravých a tělesně postižených dětí? (můžete vybrat více možností)

- a) zpomalení výuky díky postiženému dítěti
b) nezkušenost učitele s výukou postiženého žáka
c) bezbariérové přístupy
d) chybějící kompenzační pomůcky ve školách
e) sociální problémy spojené s tělesně postiženého žáka ostatními žáky
f) posměch a šikana

9. Pokud byste Vy sám /sama měl/a postižené dítě, byla byste raději, kdyby chodil se zdravými dětmi do běžné školy?

- a) ano b) ne – raději do speciální c) nevím d) určitě bych zkusil/a běžnou školu

10. Myslíte si, že když bude ve třídě postižené dítě, je možné že se bude učitel více věnovat jemu a na ostatní žáky nebude čas?

- a) ano b) myslím, že rozhodně ne c) strachuji se, že by se to mohlo stát

*Dotazník je anonymní. Slouží k vypracování praktické části bakalářské práce.
Všem zúčastněným moc děkuji za spolupráci!*

Pedagogicko-psychologické poradny

Pedagogicko-psychologická poradna Boskovice, Havlíčkova 35, 680 01 Boskovice

Tel.č., e-mail, webové stránky:

tel. č. 516454178, 721754139, pppbce@tiscali.cz, www.pppboskovice.cz

kontaktní osoba: Ivana Cvrkalová

Zřizovatel:

Jihomoravský kraj

Jméno ředitele:

PhDr. Ilona Pešová

Pedagogicko-psychologická poradna Blansko, Nad Čertovkou 17, 678 01 Blansko

Tel.č., fax, e-mail, webové stránky:

tel. č. 516 417 431, fax 516 418 778, mobil +420 605 286 685, poradna@pppblansko.cz,
www.pppblansko.cz

kontaktní osoba: Bolechová Miloslava,

metodik soc. pat. jevů: Mgr. Radomíra Ježková - 516 418 779

Zřizovatel:

Jihomoravský kraj

Jméno ředitele:

PhDr. Jarmila Kuchařová

Pedagogicko-psychologická poradna, Brno, Zachova 1, 602 00 Brno

Tel.č., fax, e-mail, místa výkonu činnosti:

tel. č. 543245914-6, 543247469, pppzachova@volny.cz

kontaktní osoba: pracovnice v příjímací kanceláři

metodik prevence soc. pat. jevů: PhDr. Lenka Skácelová, Sládkova 45 - 548529350

Kohoutova 4, tel.545223380-1, pppkohoutova@volny.cz

Sládkova 45, tel. 548526802, fax 548529350, pppsladkova@volny.cz

Zřizovatel

Jihomoravský kraj

Jméno ředitele:

PhDr. Anna Holčíková

Pedagogicko-psychologická poradna, Brno, Hybešova 15, 602 00 Brno

Tel.č., e-mail, místa výkonu činnosti, webové stránky:

Brno - sídlo: tel. č. 543426080-8, pedpsych@volny.cz, kontaktní osoba: Jana Vášová

Židlochovice: tel. č. 547231523, ms.ppp@volny.cz, kontaktní osoba: Mgr. Lenka Šišková

Ivančice: tel. č. 546213501, invancicepedpsych@volny.cz, kontaktní osoba: Mgr. Renata Abrahamová

metodik prevence soc.pat. jevů: Mgr. Lenka Cupalová lenka.cupalova@seznam.cz

www.pppbrno-venkov.cz

Zřizovatel:

Jihomoravský kraj

Jméno ředitele:

Mgr. Libor Mikulášek

Pedagogicko-psychologická poradna Břeclav, Bratří Mrštíků 30, 690 02 Břeclav

Tel.č., fax, e-mail, místa výkonu činnosti:

tel. č. 519 322 139, tel. i fax 519 373 996, ppp.breclav@bv.orgman.cz,

kontaktní osoba: Petra Lípová

metodik prevence soc. pat. jevů: Bc. Helena Adamusová

Hustopeče, Masarykovo nám.1

Mikulov, Náměstí 28

Zřizovatel:

Jihomoravský kraj

Jméno ředitele:

Mgr. Vladimíra Houšťová

Pedagogicko-psychologická poradna Hodonín, Jilemnického 2, 695 03 Hodonín

Tel.č., e-mail, místa výkonu činnosti:

tel. č. 518 351 529, ppp.hodonin@ho.orgman.cz

metodik prevence soc. pat. jevů: Mgr. Alena Vlková, Mgr. Ivana Jančová

Veselí nad Moravou, Kolárova 1660, tel. 518 324112

Kyjov, Husova 578, tel: 518 615082

Zřizovatel:

Jihomoravský kraj

Jméno ředitele:

PhDr. Zdenka Bimková

Pedagogicko-psychologická poradna Vyškov, Jungmannova 2, Vyškov 682 01

Tel.č., e-mail, webové stránky:

tel. č. 517 348 706 , ppp.vyskov@pppvy.cz , <http://www.pppvy.cz>

kontaktní osoba: Ing. Klára Davidová, tel. 517 348 706

metodik prevence soc. pat. jevů: Mgr. Dana Tvrďochová, tel. 517 343959

Zřizovatel:

Jihomoravský kraj

Jméno ředitele:

Mgr. Jiljí Špičák

Pedagogicko-psychologická poradna Znojmo, Rudoleckého 23, 669 02 Znojmo

Tel.č., e-mail, webové stránky:

tel. č. 515260077, ppp@zn.orgman.cz , www.ppp-znojmo.wz.cz

kontaktní osoba: Svatoslava Skopalová, Ladislava Babišová

metodik prevence soc. pat. jevů: Robert Knebl

Zřizovatel:

Jihomoravský kraj

Jméno ředitele:

Mgr. Vlasta Keppertová

Pedagogicko - psychologická poradna, součást soukromé školy: Gymnázium J.G. Mendela a jeho zařízení a Základní umělecká škola, školská právnická osoba, Čechyňská 19, 602 00 Brno - nezisková organizace

Tel.č., e-mail:

tel. č. 543 216 135, 775 211 793, ppp@jgmendel.cz

kontaktní osoba: Lenka Hauserová, DiS. – sociální pracovnice

Zřizovatel:

Mgr. Miroslava Procházková, Ing. Ivo Procházka

Jméno ředitele:

RNDr. Radovan Vítek

Zástupce ředitele pro PPP:

Mgr. Barbora Dusová

Speciálně pedagogická centra

Speciálně pedagogické centrum, jehož činnost vykonává Mateřská škola a Základní škola pro tělesně postižené, Brno, Kociánka 6, 612 00 Brno

zaměřuje se zejména na děti, žáky a studenty s tělesným postižením

Tel.č., fax, e-mail, webové stránky:

tel.č. 515 504 373, fax 541246641, sps.kocianka6@bm.orgman.cz, www.skola-kocianka.net

kontaktní osoba: Mgr. Eva Čadová

Zřizovatel:

Jihomoravský kraj

Jméno ředitele:

PaedDr. Jana Kučerová

Speciálně pedagogické centrum, jehož činnost vykonává Mateřská škola a Základní škola pro sluchově postižené, Brno, Novoměstská 21, 621 00 Brno

zaměřuje se zejména na děti, žáky a studenty se sluchovým postižením

Tel.č., fax, e-mail, místa výkonu činnosti:

Novoměstská 21: tel.č. 541226090, fax 541226219

Šrámkova 1: tel. č. i fax 548520786, sps.novom@bm.orgman.cz

kontaktní osoby: PhDr. M. Pivcová, Mgr. H. Dvořáčková

Zřizovatel:

Jihomoravský kraj

Jméno ředitele:

Mgr. Hana Abodová

Speciálně pedagogické centrum, jehož činnost vykonává Mateřská škola speciální, Základní škola speciální a Praktická škola, Brno, Ibsenova 1, 638 00 Brno – Lesná

zaměřuje se zejména na děti, žáky a studenty s těžkým mentálním postižením

Tel.č., fax, e-mail:

tel.č. 548522898, fax 548526956, sps.ibsenova@bm.orgman.cz

kontaktní osoba: Anna Nejezchlebová

Zřizovatel:

Jihomoravský kraj

Jméno ředitele:

Mgr. Jindřich Petřek

Speciálně pedagogické centrum, jehož činnost vykonává Základní škola, Brno, Štolcova 16, 618 00 Brno

zaměřuje se zejména na děti, žáky a studenty s autismem a poruchami autistického spektra

Tel.č., fax, e-mail:

tel.č. 548 424075, 548 424 061, fax 548 424 085, zvs.stolcova@bm.orgman.cz

kontaktní osoba: Mgr. Zuzana Žampachová, krajská koordinátorka pro PAS

Zřizovatel:

Jihomoravský kraj

Jméno ředitele:

Mgr. Tomáš Musil

Speciálně pedagogické centrum, jehož činnost vykonává Základní škola, Brno, Sekaninova 1, 614 00 Brno, Husovická 14

zaměřuje se zejména na děti, žáky a studenty s mentálním postižením

Tel.č., e-mail:

tel.č. 545 241 414, spc.sekaninova@seznam.cz; zvs.sekaninova@bm.orgman.cz

kontaktní osoba: Miroslav Procházka, Ph.D.

Zřizovatel:

Jihomoravský kraj

Jméno ředitele:

Mgr. Alena Kohoutová

Speciálně pedagogické centrum, jehož činnost vykonává Mateřská škola a Základní škola pro sluchově postižené, Kyjov, Školní 3208, 697 01 Kyjov

zaměřuje se zejména na děti, žáky a studenty se sluchovým postižením

Tel.č., fax, e-mail:

tel.č. 518612054, 518614212, mobil. tel. 603 879 031, ms.zs@tiscali.cz

kontaktní osoba: Mgr. Ivanka Jungová

Zřizovatel:

Jihomoravský kraj

Jméno ředitele:

PaedDr. Miroslav Hula

Speciálně pedagogické centrum, jehož činnost vykonává Mateřská škola a Základní škola, Kyjov, Za Humny 3304, 697 01 Kyjov

zaměřuje se zejména na děti, žáky a studenty s mentálním postižením

Tel.č., fax, e-mail:

tel.č. 518 612 803, 518 610 640, zvs.kyjov@tiscali.cz, spc.kyjov@tiscali.cz

vedoucí pracovník SPC: PhDr. Jana Petrášová

kontaktní osoba: Eva Krajtlová, sociální pracovnice SPC

Zřizovatel:

Jihomoravský kraj

Jméno ředitele:

PaedDr. Petr Petráš

Speciálně pedagogické centrum, jehož činnost vykonává Mateřská škola, Základní škola pro sluchově postižené a Dětský domov, Ivančice, Široká 42, 664 91 Ivančice
zaměřuje se zejména na děti, žáky a studenty se sluchovým postižením

Tel.č., fax, e-mail:

tel.č. 546 451 042, fax 546 451 932, spec.sk.iva@volny.cz

kontaktní osoba : PhDr.Božena Jeřábková, Bc.Eva Kalousková

Zřizovatel:

Jihomoravský kraj

Jméno ředitele:

Josef Svoboda

Speciálně pedagogické centrum, jehož činnost vykonává Základní škola speciální, Blansko, Žižkova 27, 678 01 Blansko

zaměřuje se zejména na děti, žáky a studenty se souběžným postižením více vadami

Tel.č., fax, e-mail:

tel.č. 516 411 868, fax: 516 410 080, specialniskola@blansko.net,

www.specialniskola.blansko.net

kontaktní osoba : PaedDr. Petr Hanák

Zřizovatel:

Jihomoravský kraj

Jméno ředitele:

PaedDr. Petr Hanák

Speciálně pedagogické centrum, jehož činnost vykonává Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zrakově postižené, Brno, Kamenomlýnská 2

zaměřuje se zejména na děti, žáky a studenty s vadami zraku

Tel.č., fax, e-mail, místo poskytovaného vzdělání:

tel.č. 543321303, fax 543248576, foniokova@sss-ou.cz , trcalova@sss-ou.cz

kontaktní osoba : Mgr. Eva Fonioková

Zřizovatel:

MŠMT ČR

Jméno ředitele:

Mgr. Dagmar Sýsová

Speciálně pedagogické centrum, jehož činnost vykonává Základní škola a mateřská škola logopedická, Brno, Veslařská 234

zaměřuje se zejména na děti, žáky a studenty s vadami řeči

Tel.č., fax, e-mail, místa výkonu činnosti:

Brno tel. č. 543 234 627, 543 245 245, fax 543 235 206, vr-veslarska@iol.cz

Bystřice pod Hostýnem, Palackého 1144, tel. č. 573381894

Kroměříž, Mánesova 3766, tel. č. 573345395

Uherské Hradiště - Mařatice, 1.máje 55, tel. č. 572570511

Vyškov, Brněnská 7, tel. č. 517341976

Znojmo, nám. Armády 8, tel. č. 515218670

Hodonín, Mírové nám. 19, tel. č. 518321598

kontaktní osoba: Mgr.Milada Kondlerová

Zřizovatel:

MŠMT ČR

Jméno ředitele:

Mgr. Milada Kondlerová

**Speciálně pedagogické centrum, jehož činnost vykonává Gymnázium INTEGRA BRNO,
s.r.o., Rašelinová 11, 628 00 Brno**

zaměřuje se zejména na děti, žáky a studenty s **tělesným postižením**

Tel.č., fax, e-mail:

tel. č. 544211547, 544210480, fax 544219494, nemecka@integra.cz, www.integra.cz

kontaktní osoba: Mgr. Hana Německá

Zřizovatel:

Mgr. Václav Trojan a Mgr. Hana Německá

Jméno ředitele:

Mgr. Hana Německá